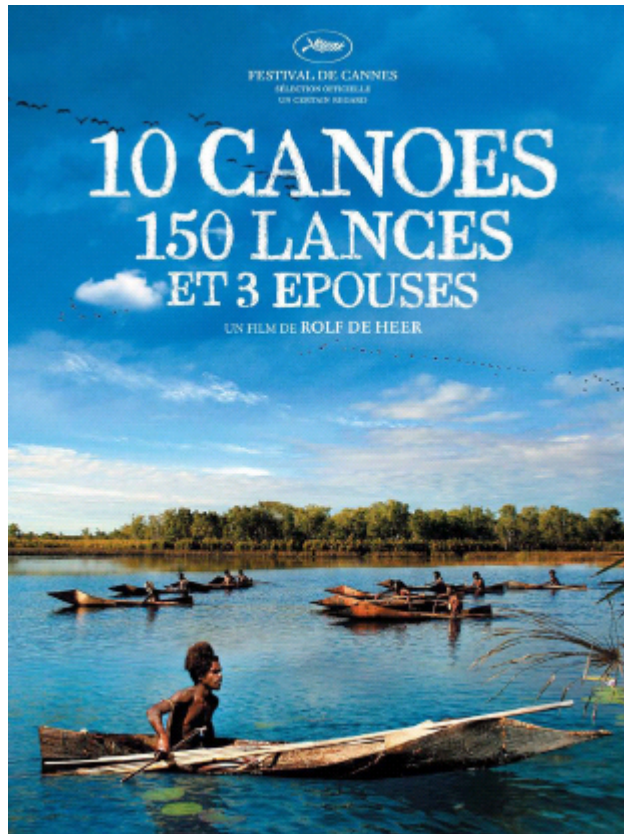

CINEMIEN Film & Video Distribution
Amsteldijk 10
1074 HP Amsterdam
t. 020 – 577 6010
www.cinemien.nl
info@cinemien.nl

ABC Distribution
Kaasstraat 4
2000 Antwerpen
t. 03 – 231 0931
www.abc-distribution.be
info@abc-distribution.be

presenteren/présentent:

Ten Canoes

een film van / un film de
Rolf de Heer en / et Peter Djigirr

Persmappen en beeldmateriaal van al onze actuele titels kunnen gedownload van onze site:
www.cinemien.nl of www.abc-distribution.be
Link door naar PERS om een wachtwoord aan te vragen.

Ten Canoes - synopsis nl

Tien aboriginals zijn met zelfgemaakte kano's op ganzenjacht in Noord-Australië. Eén van de jagers is de jonge Dayindi (Jamie Gulpilil). Hij is verliefd op één van de vrouwen van zijn oudere broer Minygululu. Om hem duidelijk te maken dat zoiets tegen alle wetten van de stam ingaat, vertelt Minygululu zijn broer een oeroud verhaal...

Een verhaal dat enkele dagen in beslag neemt om te vertellen. Een verhaal over een verkeerde liefde, ontvoering, hekserij, stuntelige ruzie en wraak die slecht afloopt...

Ten Canoes is een unieke film: het is de eerste film die volledig in één van de talen van de aboriginals is opgenomen. De cast van Ten Canoes bestaat uitsluitend uit aboriginals.

"Een heel poëtische film, sensueel, humoristisch, tragisch, intrigerend en heel uniek."

Knack Focus Special

33e Filmfestival Gent

Grote Prijs Impact van de Muziek op de Film

Ten Canoes

92 min. / 35 mm / Kleur en zwart-wit/ Dolby Digital / Aboriginal, Engels gesproken/ Nederlands ondertiteld / Australië 2006

Kijkwijzer:

Nederlandse theatrale distributie: Cinemien
Belgische theatrale distributie: ABC Distribution
DVD uitbreng: Homescreen

Ten Canoes - synopsis fr

En des temps reculés, dans le Nord de l'Australie. Le jeune Dayindi convoite l'une des trois femmes de son frère aîné, menaçant ainsi la loi tribale. Afin de ramener Dayindi dans le droit chemin, le vieux Minygululu lui raconte une légende ancestrale d'amours interdits, d'enlèvement, de sorcellerie et de vengeance qui tourne mal.

"Un film très poétique, sensuel, comique, tragique, intrigant et très unique."

Knack Focus Special

33e Festival du Film Gand
Grand Prix Impact de la Musique sur le Film

Ten Canoes

92 min. / 35 mm / Couleur et blanc et noir / Dolby Digital / parlé en aborigène et anglais / sous-titré en néerlandais / Australie 2006

Ten Canoes- uitgebreide inhoud / contenu détaillé

It is a thousand years ago, tribal times in the north of Australia. Ten men, led by old Minygululu, head into the forest to harvest barks for canoe making. It is the season of goose egg gathering, and the men are looking forward to getting out onto the swamp and hunting the magpie geese and their eggs.

Minygululu learns that young Dayindi, on his first goose egg hunting expedition, has taken a fancy to Minygululu's third and youngest wife. Tribal law is in danger of being broken: Minygululu decides to deal with the situation by telling Dayindi an ancestral story, a story that will take a very long time to tell, all through the next days of canoe making and swamp travelling and goose egg gathering. And this is that story:

It is long ago, mythical times, just after the great flood came and covered the whole land...after then, but a long, long time ago. Ridjimiraril lived with his three wives, wise Banalandju, jealous Nowalingu and beautiful young Munandjarra, in a camp with others, including Birrinbirrin, the fat honey man who always ate too much.

Some distance away, in the single men's camp, lived Yeeralparil, Ridjimiraril's younger brother. Yeeralparil had no wives yet, and none promised, but he was keen on that beautiful Munandjarra, who he felt should be his. He would always make excuses to be near Ridjimiraril's camp, in the hope of catching a glimpse of her.

One day, while the men are engaged in cutting each other's hair, a stranger approaches, without warning. The men are alarmed, especially when the Stranger claims he is there to trade in magic objects. The Stranger is given food and sent on his way by Ridjimiraril, although some of the other men want to kill him. The sorcerer comes to warn the men of the possible dangers, but declares the camp is safe. Life goes on as normal.

Then Nowalingu, after a fight with Banalandju, vanishes. There's no trace of her. Ridjimiraril is convinced his beloved second wife was taken by that Stranger, but the consensus is that being jealous, she simply ran away. There's nothing Ridjimiraril can do.

Months later an old uncle turns up for a visit and reports having seen Nowalingu in a distant camp with that stranger. The men are galvanised into action: a war party is prepared; it sets off, but without Yeeralparil. Both brothers cannot go...if the older brother is killed, the younger brother must take over the other's wives. Yeeralparil hangs around the main camp in the hope of seeing Munandjarra, but Banalandju ensures a safe distance between the two.

The war party returns, without Nowalingu: the old uncle's eyes must have deceived him. Ridjimiraril, still convinced it was the Stranger who took Nowalingu, slides into depression, until Birrinbirrin runs into camp with the news that the Stranger has been seen near the waterhole. Ridjimiraril tells Birrinbirrin he's going to talk to the stranger but grabs his spears and takes off, Birrinbirrin puffing behind.

Deep in the bush they see the Stranger, squatting for a shit. Ridjimiraril launches a spear. An inspection of the body, however, reveals that Ridjimiraril has killed the wrong stranger. There are sounds of approaching people. Ridjimiraril breaks the spear off and they quickly hide the body.

But they did not hide that body well enough. Days later Ridjimiraril and Birrinbirrin are accosted by a group of warriors including the Stranger. They have identified the spearhead in the Stranger's brother's body as having been made by Birrinbirrin, and they want payback. Ridjimiraril owns up, and the location and time for the payback ceremony is agreed to.

A sad little procession of men leave camp for the payback. This time Yeeralparil can go, as only one person is to be speared, either Ridjimiraril or his payback partner. Yeeralparil argues that it should be he, young and nimble, who ought partner his brother. Ridjimiraril agrees, and together the two brothers face the spears from the aggrieved Stranger's tribe. That is the law, and the law must be upheld.

Ridjimiraril is speared. Justice done, he is helped back to camp. Banalandju tends his wound, but instead of getting better, as he should, Ridjimiraril declines: it is as if a bad spirit has invaded his body. Even the sorcerer can do nothing. In his last moments before dying, Ridjimiraril staggers to his feet and begins to dance his own death dance...then he collapses and dies.

After all the correct ceremony has been performed, Yeeralparil finally moves into the main camp, to be with his Munandjarra. But he's inherited a great deal more than he expected...

Minygululu's story is over, the goose egg hunters return home. Dayindi has learnt his lesson, and when opportunity presents, he declines...maybe some day he will have a wife, but it won't be someone else's.

Ten Canoes - crew

Regisseur/réalisateur :	Rolf de Heer
Regie-assistent/assistant-réalisateur:	Peter Djigirr
Producenten/producteurs:	Julie Ryan
	Rolf de Heer
	Sue Murray
	Domenico Procacci
	Bryce Menzies
	Belinda Scott
	Nils Erik Nielsen
	Richard Birrinbirrin
Script/scénario:	Rolf de Heer
Hoofd productie/chef production:	Julie Ryan
Cinematografie/cinématographie:	Ian Jones
Kleding/costumes:	Belinda Gunydlulma
	Elsie Bulung
	Helen Ganaimirrawuy
	Judith Djelirr
	Lena Walunydulali
	Mary Dhapaleny
	Daisy Bulundhupa
	Evonne Malibirr
	Judy Baypungala
	Margaret Rarru
	Namiyal Bopirri
	Rosie Wudum
Artdirector:	Beverley Freeman
Geluid/son:	James Currie
	Tom Heuzenroeder
Montage:	Tania Nehme
Muziek/musique:	James Currie

Ten Canoes - cast

Ridjimiraril:	Crusoe Kurrdal
Dayindi/Yeeralparil:	Jamie Gulpilil
Birrinbirrin:	Richard Birrinbirrin
Minygululu:	Peter Minygululu
Nowalingu:	Frances Djulibing
De tovenaar/le sorcier:	Philip Gudthaykudthay
De verteller/le narrateur:	David Gulpilil

Ten Canoes - over de regisseur /sur le réalisateur

Rolf de Heer (1951) werd in Nederland geboren en migreerde in 1959 naar Australië met zijn familie. In 1977 studeerde hij af aan de meest prestigieuze film-, televisie- en radioschool van Australië. Vanaf toen ontwikkelde De Heer zich tot een van de bekendste filmmakers van Australië. Hij heeft meerdere prijzen gewonnen op internationale festivals en 'Ten Canoes' is al zijn elfde speelfilm.

Rolf de Heer (1951) est né aux Pays-Bas et est migré avec sa famille à l'Australie en 1959. En 1977, il a achevé ses études à l'école la plus prestigieuse de film, télévision et radio de l'Australie. De Heer a commencé de se développer comme un des réalisateurs les plus connus de l'Australie. Il a gagné plusieurs prix lors de festivals internationaux et 'Ten Canoes' est déjà son 11e long métrage.

REGIE / RÉALISATION:

Tail of a Tiger (1984)

Incident at Raven's Gate (1987)

Dingo (1990)

Bad Boy Bubby (1993) -- distributie Cinemien & ABC Distribution

Epsilon (1995)

The Quiet Room (1995) -- distributie Cinemien & ABC Distribution

Dance me to my Song (1997) -- distributie Cinemien & ABC Distribution

The Old Man Who Read Love Stories (1999)

The Tracker (2002)

Alexandra's Project (2003)

Ten Canoes (2006)

Ten Canoes - over de cast / sur le cast

David Gulpilil werd in 1953 geboren in de omgeving van het wereldberoemde Kakadu National Park in Australië, waar zijn voorouders al duizenden jaren hebben geleefd. De Britse regisseur Nicholaas Roeg koos voor David als hoofdrolspeler in zijn film *Walkabout* (1963). Gulpilil is naast acteur ook danser en muzikant en ontving in 1987 zelfs de belangrijkste award voor Australiërs voor zijn inzet met betrekking tot kunst. Daarnaast ontvangt hij regelmatig prijzen voor zijn acteerprestaties.

David Gulpilil est né en 1953 aux environs du fameux Parc National Kakadu en Australie, où ses ancêtres ont déjà vécu pendant des milliers d'années. Le réalisateur anglais Nicholaas Roeg a choisi David comme protagoniste pour son film *Walkabout* (1963). Gulpilil est acteur mais également danseur et musicien ; en 1987, il a même reçu le prix le plus important pour les Australiens pour son dévouement en ce qui concerne l'art. En plus, il reçoit souvent des prix pour ses prestations comme acteur.

Walkabout (1969)
Mad Dog Morgan (1976)
Storm Boy (1976)
The Last Wave (1977)
The Right Stuff (1983)
Crocodile Dundee (1986)
Dark Age (1987)
Untill the End of the World (1991)
Dead Heart (1996)
Serenades (2001)
Rabbit Proof Fence (2002)
The Tracker (2002)
Ten Canoes (2006)

Crusoe Kurrdal is bekend om zijn grote Mimih sculpturen die hij is beginnen maken na de dood van zijn vader in 1984. Hij is ook danser en geeft optredens in heel Australië en daarbuiten. De rol in *Ten Canoes* was Kurrdals eerste acteerervaring. Hij wilde altijd al in films spelen en toen hij over *Ten Canoes* hoorde, heeft hij regisseur Rolf de Heer direct benaderd.

Crusoe Kurrdal est connu pour les grandes sculptures Mimih qu'il a commencé à créer après la mort de son père en 1984. Il est également danseur et donne des représentations partout en Australie et à l'étranger. Le rôle qu'il a joué dans Ten Canoes a été sa première expérience en tant qu'acteur. Il a toujours voulu jouer dans des films et lorsqu'il a entendu du projet de Ten Canoes, il a immédiatement approché le réalisateur Rolf de Heer.

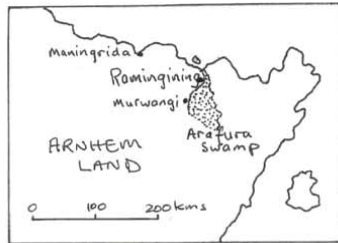
Jamie Gulpilil is de 22-jarige zoon van de grote acteur David Gulpilil. Zijn interesse in film en acteren begon met het vergezellen van zijn vader op filmsets en filmpremieres. Ten Canoes was zijn eerste acteervaring.

Jamie Gulpilil est le fils de 22 ans du grand acteur David Gulpilil. Son intérêt pour le film a commencé lorsqu'il accompagnait son père à des studios de cinéma et des premières. Ten Canoes a été sa première expérience comme acteur.

Ten Canoes - Over de lokatie / sur la location

Hoe de lokatie werd gekozen

In het achterland van het Arafura Moeras liggen de traditionele roots van David Gulpilil, een bekende lokale artiest (dans, film en theater) die wordt gezien als een icoon van het Australische witte doek. David woont, wanneer hij niet ergens in de wereld optreedt, in Ramingining, vlakbij zijn traditionele land.

Tegen het einde van 2000 werd David gecast voor de hoofdrol in de film "The Tracker". Toen hij de regisseur Rolf de Heer ontmoette in Adelaide, nodigde hij Rolf uit om naar Ramingining te komen om zijn familie te ontmoeten en kennis te maken met zijn traditionele land en het Arafura Moeras. In de tijd die Rolf de Heer en David Gulpilil daar samen doorbrachten werd het idee geboren om een film te maken in Ramingining.

In juni 2003 werd David opnieuw door Rolf benaderd. Of hij niet langs wilde komen om een nieuw idee voor een film te bespreken. Een film geschoten in Davids traditionele land in hun eigen taal. In eerste instantie werd gedacht aan een soort historische insteek met een verhaal dat zich zo'n eeuw terug zou afspelen vlak voor de massamoord door Balanda's op de meeste van de Yolngu medespelers. Dit idee zou echter niet lang stand houden. De ochtend dat Rolf weer zou vertrekken kwam David naar hem toe. "We need ten canoes," zei David. Rolf keek hem niet begrijpend aan. "We need ten canoes," herhaalde David. Ineens begreep Rolf dat David bedoelde "voor de film". "David, we

don't even know what the film is really about, how can we need ten canoes?". David gaf Rolf een blik alsof hij een onnadenkende Balanda was en haalde een 70 jaar oude zwart-wit foto tevoorschijn. Rolf wierp er een blik op een knikte: "You're right, we need ten canoes".

De foto van een groep van tien mannen in hun houten kano's in het moeras had een sterk cinematografisch karakter. Het sprak van een wereld van lang vervlogen tijden, waar de dingen anders waren, het leven verschilde van alles wat de Balanda's zich maar konden voorstellen. Het binnengaan van die wereld zou de essentie omvatten van echte cinema.

Comment on a choisi la location

La région du marais d'Arafura est la région d'origine de David Gulpilil, le célèbre acteur aborigène australien. En 2000, David tient le rôle principal du film The Tracker de Rolf de Heer. Quelques mois avant le tournage, David invite Rolf à Ramingining, afin de lui faire découvrir sa terre natale et le marais d'Arafura. Rolf accepte l'invitation: ils discutent, pêchent, mangent ensemble et apprennent à se connaître. David invite alors Rolf à venir réaliser un film dans son pays et avec son peuple.

Pendant et après le tournage de The Tracker, David renouvelle son invitation: cela pourrait être aussi bien un western avec des cowboys et leurs troupes, un film d'horreur ou The Tracker 2. Finalement, en juin 2003, David reçoit un coup de téléphone de Rolf: pouvaient-ils se voir et discuter d'un film qu'ils pourraient faire ensemble sur les terres d'origine de son peuple et dans sa langue? David en serait l'interprète principal et le co-réalisateur.

Au début, ils parlent surtout de figures emblématiques pour David telles que Richard Birrinbirrin et Bobby Bununggurr. Mais rien n'est décidé. Le matin du départ de Rolf, David vient le voir et lui dit: "Nous avons besoin de 10 canoës". Rolf le regarde, interdit. "Nous avons besoin de 10 canoës", répète David. Soudain, Rolf comprend que David parle en fait du film. "David, nous ne savons même pas de quoi le film va parler, pourquoi aurions-nous besoin de 10 canoës?" David le regarde

comme s'il était un Balanda ignorant et disparaît. Il revient une demi-heure plus tard avec une photo en noir et blanc prise 70 ans auparavant. Rolf la regarde et dit: "Tu as raison, nous avons besoin de 10 canoës".

La photo, celle d'un groupe de 10 hommes avec leurs canoës, est très cinématographique. Elle parle d'un monde disparu, où la vie était bien différente de tout ce que n'importe quel Balanda pouvait imaginer. Il y a d'autres photos et le film commence à prendre forme.

*De tien kanoërs in de stijl
van Donald Thomson.*

Taal: de Grote Scheiding

Ramingining is een plek van vele talen. Mensen spreken tegen wie dan ook in hun eigen clantaal, die meestal prima wordt begrepen door anderen en krijgen daarop vervolgens antwoord in de clantaal van degene die aangesproken is, wat óók begrepen wordt.

In de film spreken bijvoorbeeld een aantal van de tien kanovaarders Ganalbingu, maar Minygululu spreekt Mandalpingu, wat ook David Gulpilils moedertaal is. Crusoe Kurddal, die Minygululu's voorouder Ridjimiraril speelt, spreekt weer een andere taal die afkomstig is Maningrida, zo'n 150 kilometer ten westen van Ramingining. Over het algemeen verstaan ze elkaar prima en behalve wat hilariteit in het begin over de manier hoe iets wordt verwoord in een taal anders dan Ganalbingu, was iedereen geheel op zijn gemak met het acteren samen met iemand die een andere taal sprak. Voor veel van de Yolngu bewoners is Engels echter meer hun vijfde of zesde taal, ze spreken het hoogstens op rudimentair niveau, als ze het überhaupt al spreken.

Ze begrijpen het wellicht beter dan dat ze het spreken, maar aangezien ze het niet gebruiken, is het soms erg lastig te begrijpen wat ze wel of niet verstaan. Er is bovendien een groot verschil tussen de Yolngu talen aan de ene kant (hoe ze worden gebruikt, hun syntaxis en referentiekader) en het Engels aan de andere kant. Toen David later in het draaiproces niet meer beschikbaar was, was het een geluk dat Peter Djigirr, Richard Birrinbirrin en Frances Djulibing goed Engels spraken. Zij en de anderen konden de communicatieproblemen gladstrijken tussen de acteurs en de regisseur totdat iedereen wist wat hij moest doen en zeggen.

La langue. Une division cosmologique.

Ramingining est une ville où de nombreuses langues se côtoient. Les gens parlent chacun dans leur langue qui est comprise par les autres. Par exemple, dans le film, certains canoéistes parlent le Ganalbingu mais Minygululu parle le Mandalpingu, la langue de David Gulpilil. Crusoe Kurddal qui joue Ridjimiraril parle une autre langue encore qui vient du Maningrida. Mais, en général, chacun comprend parfaitement l'autre.

Pour la plupart des habitants yolngus, l'anglais est leur cinquième ou sixième langue. Ils ne le parlent que très approximativement. En fait, ils le comprennent plus qu'ils ne le parlent, il est généralement très difficile de savoir quel est leur véritable niveau. La structure, la grammaire, la syntaxe et la conjugaison de l'anglais et des langues yolngus sont très différentes.

Heureusement, des membres de l'équipe tels que Peter Djigirr, Richard Birrinbirrin et Frances Djulibing parlaient très bien anglais. Ils ont donc pu résoudre les problèmes de communication entre le réalisateur et les comédiens, afin que chacun sache ce qu'il devait faire et dire.

Kanovaarder op de eerste draaidag - Michael Dawu, Steven Wilinydjanu, Crusoe Kurddal, Jamie Gulpilil, Carl Dhalurruma, Billy Black, Bobby Bunungurr, Peter Minygululu, Peter Djigirr, en "Tovenaar" Philip Gudthaykudthay (Pussycat) zittend.

Ten Canoes - Verklarende woordenlijst / glossaire explicatif

Hieronder staan een aantal termen die gebruikt worden door de lokale mensen en die misschien een toelichting nodig hebben. Ook zijn er plaatsen en processen die in de film voorkomen, waarvan het handig is hun betekenis te begrijpen voor je de film ziet of bij het schrijven over de film.

Ci-dessous, vous trouvez quelques termes qui sont utilisés par les gens locaux et qui nécessitent peut-être un peu de commentaire. Il y a aussi quelques sujets qui sont abordés dans le film, dont il est pratique de comprendre leur signification avant de voir le film ou d'en écrire.

Yolngu: The literal translation of Yolngu is simply, "the people", but it is used nowadays as a term to describe the group of Australian Indigenous people (aboriginals) living in or originating from central and eastern Arnhem Land in Australia's Northern Territory.

Balanda: A word meaning "white person(s)", coming from the word "Hollander"...the Dutch were the first white people to come into contact with the Yolngu.

Ramingining: A town of about 800 Yolngu people in the northern part of central Arnhem Land. The town was created in the early 1970s when the Mission of Millingimby became overcrowded. This meant that Yolngu from different areas were brought to live together, some quite a long distance from their traditional lands. There are fifteen or sixteen clans represented in Ramingining and about 8 different language groups.

Arafura Swamp: A large area of freshwater wetlands just south and east of Ramingining. The swamp extends to 130,000 hectares during the wet season, and is home to an incredible variety of bird, plant and animal life, including possibly the largest biomass of crocodiles in the world.

Magpie geese or Gumang: One of the many species of birdlife on the swamp, the Gumang is a black and white native goose which was an important food source in times gone by.

Goose Egg Gathering: Also known as Goose Egg Hunting. Expeditions by canoe of up to a week at a time used to be launched onto the swamp towards the end of the wet season, when the magpie geese had laid their eggs. Eggs were collected in numbers and the birds hunted for their meat.

Ganalbingu: The name of one of the clans local to the Arafura Swamp area. Ganalbingu means "magpie goose people". It was hence an important clan in the life of the swamp (and in the making of 'Ten Canoes').

Payback, or Makaratta: A formal and ritualised form of punishment or retribution, usually with attendant ceremony. Warriors from the aggrieved tribe throw spears at the perceived culprit until blood is drawn. Sometimes the wound is fatal, sometimes only minor. Occasionally a partner is chosen by the culprit, and both face the spears. Justice is deemed to be done when either one, the innocent or the perceived guilty, is hit. In many areas payback has been further refined to be a simple close-range spearing of the culprit in the leg.

Death Dance: When someone was at the edge of death, ceremony would start. People would gather and initially a dance would be performed for the dying person, to help him begin to make connections with his ancestors in the spirit world. Occasionally a person, still capable but knowing he was going to die, would perform the death dance himself. Ceremony would continue on and off for up to twelve months after the person had died.

Ten Canoes - Awards

33e Filmfestival Gent / 33e Festival du Film de Gand

Grote Prijs Impact van de Muziek op Film / Grand Prix Impact de la Musique sur le Film

Un Certain Regard, Cannes Film Festival 2006

Prix Spécial du Jury

Queensland Premier's Literary Award 2006

Best film script / Meilleur Scénario

NSW Premier's History Awards 2006

Audiovisuele prijs voor het historische belang van de film / Prix Audiovisuel pour l'importance historique du film

